

Preek gehouden op 29 mei
in de Westerkerk Amsterdam
Jesaja 52: 13 - 53: 4 en Johannes 19: 19-29
door ds. Gerhard Scholte

In heel wat paaspreken kon je kortgeleden een toon van verlegenheid horen: Hoe moeten we spreken over de opstanding, in het zicht van de duizenden dode mannen, vrouwen en kinderen in Oekraïne, of denk aan die zinloos neergemaakte kinderen in Texas?! Wat zeggen we over opstanding, terwijl zoveel mensen ons vol van afgrijzen en verdriet aankijken?!

Moeten we ons niet liever stilhouden over Jezus als de opgestane, en het opstandingsverhaal maar wat onbesproken laten of wegmoffelen?

Wie Johannes' opstandingsverhalen leest, zal merken dat die aarzeling en het afgrijzen en verdriet de ruimte krijgt. Want het opstandingsverhaal zoals Johannes het doorgeeft, trekt zich de wrevel en de pijn van de lijdende mensen wel aan!

Het verhaal begint zo: Jezus komt het zorgvuldig vergrendelde huis binnen waar zijn leerlingen verborgen zitten. En die vergrendeling is hier de uitdrukking van de levensgrote doodsangst waarin de leerlingen bij elkaar zitten. Angst dat ook hun die weg van Jezus te wachten staat: arrestatie, marteling, kruisdood!

En nu zou je misschien verwachten dat Jezus bij zijn plotselinge binnenkomst een luide overwinnaarskreet laat horen, als van een voetballer na de winnende score. Vol triomf! *Yes jongens, I did it! En nu gaan we het eens lekker vieren.* Maar je ziet geen spoor van zulk goedkoop triomfalisme! Maar het klinkt allemaal veel bescheidener, ingetogener: Jezus gaat, vertelt Johannes, midden tussen zijn bange vrienden in staan. De angst zal van hun gezichten af te lezen zijn geweest. En niet alleen angst. Stuk voor stuk zullen zijn vrienden op dat onverwachte moment van weerzien met hun gevoel van schuld en hun schaamte zijn geconfronteerd, tegenover hun heer die daar opeens voor hen staat! Schuld en schaamte om wat ieder 3, 4 dagen terug had gedaan. Allen hadden ze hem bij de tuin alleen gelaten. Iemand was hem nog op veilige afstand gevolgd tot bij de rechtspraak. Maar hield zich gedeisd. Een ander had tot drie keer toe ontkend dat hij ook maar iets met die Jezus te maken had gehad!

En daarop vertelt Johannes ons het kortste verhaal van zijn evangelie: Hij groet hen tot tweemaal toe met die woorden 'Vrede geef ik jullie!' En onderwijl toont hij hun zijn handen en zijn zij. En dan volgt een soort zendingsbevel: 'Zoals de Vader mij gezonden heeft, zo zend ook ik jullie erop uit!'

Ik vroeg me verwonderd af: Waarom gebruikt Johannes hier zo weinig woorden? En dat voor een zo aangrijpend en ook ingrijpend weerzien?! Had hij ons daar niet meer over kunnen vertellen? Ik had hier veel meer willen horen! Over Jezus' gevoel op dat moment en van de leerlingen. Maar goed, laten we daar eens op inzoomen: Wat gebeurt daar met dat 2x vredeswoord en dat vertonen van zijn handen en zijn zij?

Als jong gelovige was ik ervan overtuigd dat Jezus zijn handen en zijn zij toonde om te laten zien dat alles weer helemaal goed was. De imprint van de spijkers en de speer? Niets meer van te zien. Opgestaan met een volledig genezen lichaam! Maar met het verhaal van Thomas direct hierna, die de littekens te zien krijgt en ze mag aanraken en betasten, is dat niet vol te houden. Jezus toonde ook in dit korte verhaal dus al zijn wonden.

Hoe moeten we dit korte verhaal dan duiden? Laten we beginnen bij de vredesgroet. Ik vermoed dat het woord 'vrede' ons nog te weinig zegt. Het is het Hebreeuwse 'shaloom' waar het hierom gaat. Shaloom, dat vrede, gezondheid, heelheid, liefdevolheid in enen betekent! In deze vredesgroet is het als het ware God zelf, de levende, die zich vertoont. Helend en genezend en verzoenend aanwezig in hun midden. Vrede, shaloom is de unieke atmosfeer van de Levende God zelf, en in wervelende eenheid en veelvoud waait liefde en vergeving en verzoening om hem heen.

En dan toont Jezus zijn handen en zijn zij, dus binnen die omheining van het tweemaal herhaalde Vrede voor jullie. En hij laat hun openlijk en kwetsbaar zijn wonden zien. Normaal als iemand ons zijn trauma vertelt, gaat dat hortend en stotend, met veel aarzeling. En de luisteraar moet absoluut veiligheid bieden! Die veilige ruimte is door de Vredesgroet gewaarborgd. Ook voor Jezus zelf, die hier allereerst zijn eigen wonden laat zien. En door zijn vrienden is dat merkbaar ervaren als vergeving, als verzoening. Ondanks hun eigen aandeel in wat Jezus is overkomen. En de vreugde om het weerzien stroomt bij hen naar binnen. Ze werden vervuld van vreugde, staat er!

Maar er gebeurt meer: Met het tonen van de littekens in zijn handen en zijn zij, komen ook de wonden van anderen aan het licht, van mensen toen en daar en van die hier en nu. Ook de onze. Jezus toont ons de wonden van de wereld. En dat nogmaals binnen de omheining van die Vredesgave.

Kijk, vrede is ook het tegendeel van elke vorm van oorlog en strijd: En oorlog betekent: elkaar wonden toebrengen, des te groter, des te meer, des te beter! En die wonden smeken weer om wraak en dus om nieuwe wonden. Dat zie je gebeuren in Oekraïne deze weken. Maar het kan ook oorlog zijn op je school, of bij je in de straat, op het werk ...of in je eigen hart – ja, wat kan een mens zichzelf verwonden, mentaal en psychisch! Vrede betekent dan dat die strijd om je heen en in jezelf tot rust komt. Dat er een mens ruimte toegemeten krijgt gevuld met Gods Geest om eigen trauma's onder ogen te zien, zonder onmiddellijk weer dieper in de pijn terecht te komen. Laat het je aanreiken: Vrede gééft hij ons!

De grootste vrede bereiken mensen die elkaars vijanden waren, wanneer ze elkaars leed erkennen en de wonden van de ander onder ogen durven komen. Denk aan de Waarheids-en Verzoeningscommissie in Zuid-Afrika in de 90-er jaren, o.l.v bisschop Desmond Tutu. Wat een uitwerking van vrede heeft hun werk gehad. Nee, het was geen instantoplossing, want er bleef na de ontmanteling van de apartheid onvrede, groter leed zelfs volgde, waar daders dachten even snel van hun schuld verlost te zijn, zodra een woord van vergeving had geklonken. Waar mensen niet binnen de omheining van die tweevoudige 'Vredesgroet' blijven leven, waar mensen denken buiten de atmosfeer van God het gebroken en verwonde leven aan te kunnen, daar begint het struikelen en vallen, het wonden toebrengen en wonden krijgen van voren af aan.

Jezus toont ons dus zijn eigen wonden. Dat beeld van Jezus met zijn handen gespreid, lijkt sterk op wat twee dagen daarvoor was gebeurd. Toen hij met bebloed gelaat en al zijn wonden tentoongesteld werd door Pilatus, met de woorden: **Zie de mens!** Vernederend moment was dat toen, totaal aan zichzelf overgelaten. Dat woord zou je ook hierboven kunnen zetten: Zie de mens. Mensen van alle tijden, vernederd en verkracht.

En ook die woorden van Jesaja rijmen daarmee: Zie hem daar staan, in de voorhof van Pilatus, wankelend en zijn gezicht en zijn lijf *'onmenselijk*

geschonden, ook zijn verschijning had niets meer van een gewoon mensenkind. Hij was een man van pijnlijke smarten en verwondingen, Veracht was hij en verworpen door de mannen. Ja er staat echt 'door de mannen'!

En dit vooral moeten we niet vergeten: de reden **waarom** die man van de Jesaja was veracht en verworpen kende dezelfde reden waarom Jezus werd veracht en verworpen! Omdat zij beiden, Jezus hier en de man van Jesaja daar, de kant hadden gekozen van hun verworpen en verachte landgenoten. Vol bekommernis om hún wonden. Hun profetenstem hadden ze laten klinken voor wie geen stem had en dus voelden de machtige mannen toen en nu (dat is van alle tijden) zich bedreigd en aangeklaagd! En reageerden ze met geweld.

Jezus toont - nog eens - hier ook de wonden van de mensen om wie hij zich had bekommerd, van de vrouw aan de put, de blindgeborene, de bezetenen, de verlamden. Ja, hij toont de wonden van heel de mensheid! Ook de onze. En dit hoor ik in het verhaal als de eigenlijke boodschap. Als opgestane blijft Jezus doen wat hij altijd heeft gedaan: vermoeide en belaste en verwonde mensen bij zich roepen: 'Komt allen tot mij! Ik zal je rust geven.' Ja ook jij!

En dan volgt dat korte zendingswoord: 'Zoals ik er voor de mensen ben geweest, zo nu ook jullie! Geven jullie ze nu maar te eten, en verzorgen jullie nu hun wonden! Vertel hen van die eeuwige atmosfeer van liefde zonder enige voorwaarde. Bij alles wat er veranderd, DAT BLIJFT! Daartoe zend ik jullie. Daartoe ontvangen jullie mijn geest. Daartoe geef ik jullie Gods vrede ja mijn vrede mee!'

Wij leven in een tijd waarin vele trauma's, vele wonden uit het verleden aan het licht komen. Of waarin vergeten groepen uit de wereld hernieuwd aandacht vragen voor hun verwondingen en trauma's. En de vraag juist aan ons, als navolgers van Jezus, is om met volle aandacht dié trauma's binnen de door Jezus gegeven omheining te bekijken en bespreken.

Denk aan de metoo-beweging die kortgeleden in ons eigen land weer een boost kreeg. Denk aan Black-lives-matter-beweging, en in de maalstroom daarvan aan de hernieuwde oprakeling van ons koloniaal verleden. Prachtig om te zien dat we leren dat koloniaal verleden niet langer te verdonkeremanen achter stoere maar dwaas-domme bewoordingen als 'onze VOC-mentaliteit'.

Ik denk aan David van Reybroek, die ons de wonden van Nederlands Indië heeft uitgetekend. Je kunt zijn boek *Revolusi* niet lezen zonder je te schamen voor ons 'trotse Nederland', voor het wegstoppen, voor de ontkenning van verborgen trauma's.

Tenslotte, het laatste woord van dat korte tafereel: 'Toen hij dat gezegd had, blies hij zijn adem over hen uit en zei 'Ontvang mijn heilige geest. Als jullie iemands zonden vergeven, dan zijn ze hem vergeven. Als jullie iemands zonden verhinderen, dan worden ze verhinderd.'

Doorgaans wordt dat laatste zo vertaald 'Als jullie iemand zijn zonden aanrekenen, dan blijven ze hem aangerekend.' Dat zou een onbegrijpelijke vorm van wraak zijn. En dat kan nooit de bedoeling zijn. Het woord dat hier gebruikt wordt heeft de betekenis van 'beheersen' of 'belemmeren'. Zonden verhinderen of belemmeren – dat lijkt me een betere opdracht voor de gemeente: Aangeblazen door de geest in staat zijn boze opzet of onbenullige fouten verhinderen...

Ontvang de Geest! Mijn vrede geef ik jullie. Amen